

KOMMENDANTBLADET

Information till Sällskapet Castellanernas medlemmar

våren 2006

Stenrikt framförande på höstmötet !

Som traditionen bjuder samlades castellanerna till höstmöte den 18 november. Många hade mött upp för att bland annat lyssna på NCC Roads chef för Sternökrossen Rune Persson.

Efter en initierad inledning av vice Kapitlemästare Åke Fransson, där alla hälsades välkomna, inledde Rune Persson sitt anförande.

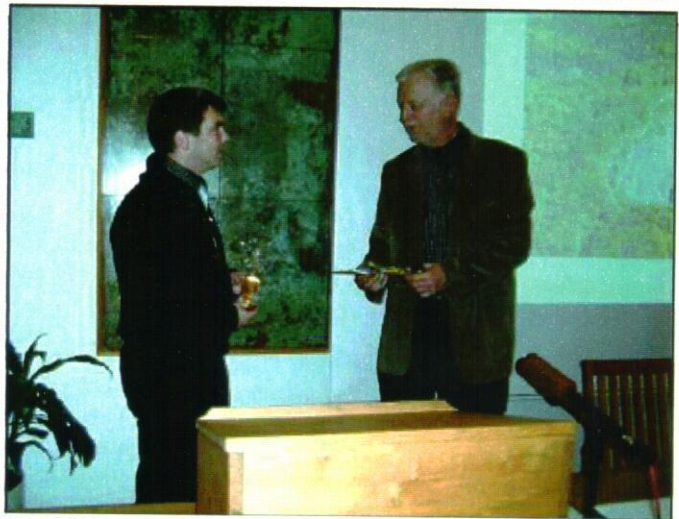
Under 40 år har brytningen av diabas pågått på Sternö. Det som en gång började som tillvaratagande av blockstensrester vid Sternö Blåberg, har idag utvecklats till en blomstrande industri i handel med sten. Huvuddelen av den krossade stenen används inom mineralullsindustrin och blir som slutprodukt isoleringsmaterial. Även betongindustrin och vägbyggen är avnämare av stenen.

Det mesta av diabasen, som bildades för 936 miljoner år sedan, går idag på export. Mellan 150 och 200 fartygsanlöp fraktar sten i huvudsak till Polen och Baltikum, men även till Tyskland och Danmark.

Ingen har undgått turerna och kritiken kring sprängningarna och i sitt anförande tryckte Rune på samverkan mellan de olika intressegrupperna, framförallt mellan industri, fritid, hamn och de boende på Sternöhalvön.

Efter föredraget bjöds på ärtsoppa, pannkakor och kaffe med dopp. Som vanligt gick lottringarna runt och några lyckliga vinnare kunde ta emot sina priser. Sammanfattningsvis en trevlig kväll där alla inblandade

förtjänar ett stort tack för sina insatser. Göran Lindgren

Kapitlemästare Fredrik Nordin tackar Rune Persson för det intressanta föredraget.

Visste du att.....

1737 stiftade kung Fredrik I en "islag". Den skulle inskränka folks frihet att välja egna vintervägar. Den som vågade sig på att ge sig ut på någon is innan de var säkra på att den kunde bära folk och få bestraffades med "tio par spö". Och att drunkna skulle betraktas som självmord, varför kropparna, ifall de återfanns, icke begravas på kyrkogården

BC

Castellets dag

Lördagen den 10 juni
med dunder och brakjubeldag.

Svenska Flaggans dag

ett ansvar för Castellanerna och
inte att förglömma den 6 juni.

Du kommer väl till årsmötet ?

I år håller vi årsmöte den 7 mars kl 18.30 i
Flottans mäns lokaler och Ingmar Lönnbom
gästar med föredrag.

Väl Mött !

Ta chansen och skriv i Kommendantbladet om det som Du tycker är viktigt ?

Redaktion ser fram emot Ditt bidrag.
Därför, när Du vill göra Dig hörd i bladet, kontakta då någon
av

redaktionsmedlemmarna eller skriv ner Dina tankar, helst
på maskin eller liknande. Skicka det sedan till någon av
redaktionens medlemmar som är:

Stig Olsson, Hagalundsv 9, 37440 K-hamn, tel:321083,
Birgitta Cleyndert, Drottninggatan 84 E, 37438 K-hamn,
tel:18509,

Lars-Olof Billvik, Matvikshamnsv 258-18, 37494

10 ton bergavfall pytsade vi ut på lediga stunder.... och 40 m³ bark till Boöns promenadstig

Elva Castellaner kan hos arbetsledaren Georg Abrahamsson kvittera ut förabevis på skottkärra eller "rullebör" om ni så vill.

Mats Olsson styrde skyffel och kärra lika väl som han hanterade kommunklubban. Åke Fransson körde både fram och back om det behövdes. Per-Olof Hilmer höll uppsikt över "eleverna" i gammal god stil. Sten Hernfelt lotsade sin kärra väl så bra som stora båtar. Leif Isaksson såg till att ingen satte fyr på barken. JanÅke Kristofferson gjorde inte konst av bark och sten men skyfflade bra. Assar Lundgren kan ju lite av allting så också med bark och sten. Filip Stålborg bytte tag mellan kärra och skyffel. Georg Abrahamsson var inte alltid där han skulle vara men var där i alla fall. Karl-Erik Thidell krattade ut bark och sten i alla skrymslen och vrår och gick på som ett urverk. Gösta Blomqvist kopplade med "säkring" både kärra och skyffel. Stig E.L. Olson fanns också med vana från skog och mark dock utan OL-skärm.

Raderna i denna krönika är tänkta att med lite humor återge det slit som vi hade när vi arbetade. Säkert har det "ditsläpade" bromaterialet packat till sig och i så fall till förmån för alla som tänker vandra på Boön i vår och sommar.

Castellanerna hälsar alla välkomna och då med all den respekt som krävs när man är ute i skog och mark.
Stig E.L. Olson

Renoveringen av Kastellets murar

Renoveringen av murarna på Kastellet har nu pågått ett antal år och kommer att fortsätta också under 2006. När arbetet med det nu pågående muravsnittet påbörjades 2004 var förhoppningen att den skulle vara klar under 2005. Dock visade det sig att muren var i sämre skick än befarat och därför fick rivs ända ner till fast berg, dvs ner till vattenbrynet. Under rivningsarbetet gjordes flera intressanta upptäckter.

I muren finns en fördjupning, typ en liten grotta i storlek 1x1 m vars funktion vi inte kunnat lista ut. (Se bild). Inne i den gamla muren fanns flera meterlånga bitar järnvägsräls som använts till s.k. bindare. Dessa tyder på att muren tidigare genomgått en ganska omfattande renovering. Innanför den nuvarande muren fanns en ännu äldre försvarsmur som blivit övertäckt när den nuvarande muren byggdes. Intill f.d. batteriplatsen, där sommar-teatern spelas, finns en liten "kanal" som går rakt igenom muren.

Eftersom en stor del av den småsten som muren varit uppbyggd med inte kan användas vid återuppbyggnaden måste sten hämtas i land. Problemet är nu att hitta lämplig byggsten. Närområdet har finkammats på sten och det mesta som rent praktiskt gått att hämta har transporterats till Kastellet.

Vi har t.o.m. fått köpa sten från ett gammalt bränneri som revs i Gårögöl i Olofströms kommun. Genom att större och slätare byggstenar har behövt användas, har murens utseende från sjösidan förändrats något i jämförelse med den gamla muren. De delar av muren där det funnits mest rasrisk är nu renoverade men på 12 ställen till finns risk

för framtida ras. Av dessa har 3-4 ställen bedömts som akuta.

Renoveringen har till största delen utförts av kommunal personal som genom mångårigt murarbete blivit proffs på att bygga murar och därför vågat lämna 300-års garanti. Arbetet står under antikvarisk kontroll från Länsstyrelsen. Till arbetet är också viss arbetsledning knuten.

Kostnaden har under åren blivit dyrare eftersom transporter av sten med bil och båt kostar mycket pengar. En stor del av kostnaden betalas genom statsbidrag eftersom Kastellet är klassat som fornminne. Kostnaden för kommunen 2005 blev lite över 400 000 kronor.

Om männens stambok som blev kvinnornas poesibok.

Vilka tillfälligheter som ger oss historiskt nyfikna nya kunskaper!

Inga Ryberg var i Uppsala på Carolina Rediviva och hittade av en tillfällighet stamboken som tillhört kyrkoherde Carl Ludvig Wåhlin (född 1783). Han var kyrkoherde i Carlshamn. Hennes nyfikenhet var väckt och det resulterade i en uppsats i Carlshamniana 1994. Ni som inte kom till vårt Historiska Café kan läsa där.

Stamboken är männens bok. Från första början var det vapensköldar som tecknades men det förekommer även broderier. Senare började man skriva i stamboken och den blev en sorts betygsbok. Genom att visa sin stambok med "fina" namnteckningar så fick man bra betyg. Kompetens var inte så viktigt. Man myglade även på den tiden!

Boken var så viktig att Axel Oxenstierna fick sin stambok med sig i graven! Lärare saknades i Sverige, därför skickades unga pojkar med bättre förståndsgåvor till Tyskland. Församlingarna betalade tionden för att bekosta deras utbildning och på detta sätt få fler lärare. Av brev har man förstätt att många pojkar var mycket fattiga och fick verkligen kämpa för att överleva.

Den första stamboken man känner till finns i Wittenberg och är från 1556. Vårt grannland Danmark har många fina stamböcker på det Kungliga biblioteket om man vill studera dessa. Birgitta Johansson.

Strandhugg på Frisholmen...

När Hjorten ankrade vid Castellet den 2 september 2004.

Segeljakten Hjorten byggdes på Marinmuseet 1996-1998. Hon är 15 m lång och 4 m bred, väger 50 ton. Är byggd i ek på ekspant och har en segelyta på 130 kvm. Hon är en exakt kopia av den postjakt som 1692 byggdes på kofferivarvet i Karlskrona och var avsedd att transportera post, gods, militärer och hästar mellan Ystad och Stralsund i norra Tyskland.

-Tänk, att det var med Hjorten Karl XII kom till Sverige efter kalabaliken i Bender –! Hon ser fantastisk och fantasieggande ut. Men så liten!!! Kaptén Carsten Hedlund upplyser oss om att Columbus Sankta Maria bara var något större och att följeskeppen Mina och Pinte till och med var mindre. På den gamla Hjorten var det nog fruktansvärt trångt och ganska lortigt. På nya Hjorten har man tre mans besättning, kan ta 12 passagerare och har god bekvämlighet ombord. Gott om plats i byssan, toa ombord och i kajutan finns dessutom en vedeldad kamin. Vi utgick från Tjärö och när allt och alla var ombord sköts salut. Vädret var vackert men vinden obefintlig så vi gick ut för motor. Kaptén informerade om säkerheten, reglerna ombord och "hur man gör när man seglar ett riktigt segelfartyg". Segel hissades och alla fick ta i, lyda order, pröva på och komma ihåg!

Sent på eftermiddagen seglade vi in till Carlshamn och la till vid Castellet. Medan alla fixade med båten och förberedde maten sprang jag till kruthuset och klädde om till uniform för att kunna ge deltagarna en riktig känsla av att vara 300 år tillbaka i tiden. Sedan guidade jag dem runt på Frisholmen och berättade dess historia. -Det var jätteuppskattat! Att sen stå på murarna och se solnedgången och Hjorten liggande vid bryggan var en fantastisk upplevelse!

Morgonen därpå sattes segel, sköts salut och hon seglade vidare mot Karlskrona och Marinmuseum. Jag hoppas att Hjorten kan komma och lägga till vid Casellet många gånger i framtiden. Hon passar så bra in i bilden. *Birgitta Cleyndert*

Kommandanten berättar om Castellet

Kom ihåg Dina insignier när vi träffas !

På guidad rundtur i Karlskrona

MASTKRANEN

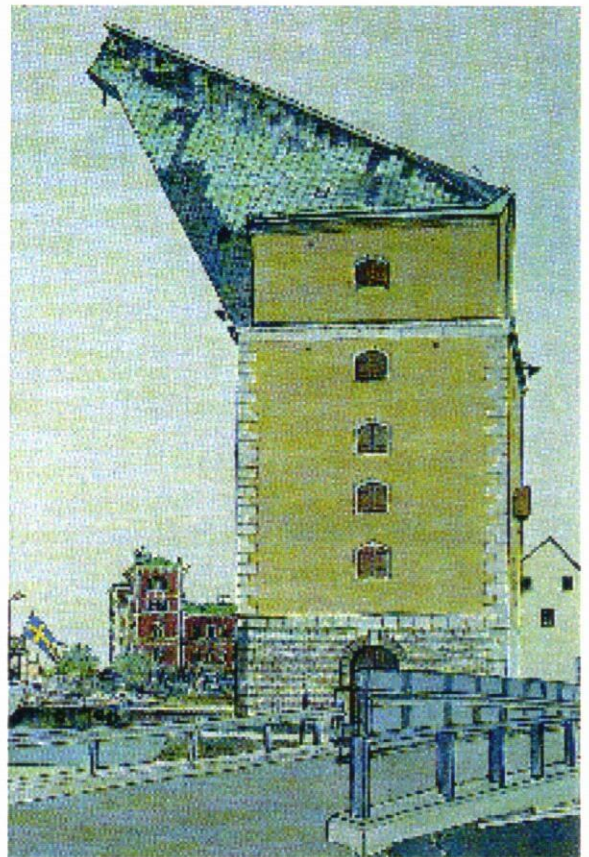
22 nov -05 gjorde forskargruppen en utflykt till Karlskrona för en guidad tur på varvet under ledning av den kunnige guiden Olle Melin.

Tyngdpunkten lades på mastkranen och 5-fingerdockorna intill.

Den 9 våningar höga kranen var en mäktig konstruktion i sten och tegel med grova linor på gångspel inuti. Vi fick en initierad redogörelse hur den vackert restaurerade kranen hade använts.

Dockorna hade sett många fartyg bli till och många bli reparerade, en genialisk konstruktion, men det tog lång tid att tömma dem från vatten. Tack Olle för en fin guidning.

Sven Andersson

LÄNSRESIDENSET

Efter besöket på örlogsvarvet åkte vi till Länsresidenset. Vi blev mottagna av Landshövding Inggerd Wärnerssons man Christer Wanlert som efter en kort historik bjöd oss frusna Castellaner på kaffe med dopp i en av de vackra salongerna. Residenset vid Kungsbron uppfördes 1909-1911. Många av oss trodde det var mycket äldre. Sedan följde en rundvandring i matsalar och sällskapsrum. Vi fick se konungens och andra gästers rum. Beundra konsten och den vackra utsikten. Som tack för besöket och för att öka Christers intresse för Karlshamn och Castellets historia överlämnade vi vår Castellbok.

Stig Svensson